

ТИЛИНГИЗ БОРМИ?

(Хажвия)

Икки талаба ётоқхонада «тадбир» нишонлашмоқчи бўлишди. Ошга яхши бўлиш ниёти билан дўконга боришди. Кассоб эндагина иш бошлаган йигит эди.

Кодир - Бир кило гўшт беринг, ака.

Кассоб - Гўштни қорғаздай юпка кесиб тарозига қўяди. Мана, ўзим эур бўлди.

Косим - Гўштни доқадай кесдингиз, ошга тўғри келмайди.

Кассоб - Доқадай кесса тез пишадди. Чайнаб овора бўлмайсан, кўркамй ютаверасан.

Кодир - Ошга сўраялмиз, одамни уялтирманг.

Кассоб - Нимадан уяласан, домланган олиб бориб берасанми?

Кодир - Домла бир кило гўшт нари турсин, ўн килони ҳам олмайдди.

Кассоб - Катта гапирма.

Кодир - Рахбар каттиққўл.

Кассоб - Гап бу ёгда де...

Косим - Кодирга секингина - осонликча тузук гўшт берадиганга ўхшамайди, - деди.

Кассоб - Майли, гўшт керак эмас. Юрагингиз борми?

Кассоб - (Жаҳли чиқиб) Нима, юрак? Биттага битта чиқамизми, Мени кўроқ деб ўйладингми? Бир уришда анжир қилиб қўяман. Жойи келганда хўрозман.

Кодир - Ака ўзингизни босинг, қўйинг керак эмас, юрагингиз.

Кассоб - Катта гапиршини қаранга жўжахўроз, юрак бормиш!

Кодир - Юрагингиз ўзингизга керакдир, Шунга жаҳлингиз чиқадими. Майли юрак керак эмас, Упангиз борми?

Кассоб - Ундан баттар жаҳли чиқиб кетади. Ҳали мен сенларга ўпка ҳам бўлдимми. Индамасам бошимга чиқасанлар, шекилли (шартта уни елкасидан олади). Упанки кўрсатиб қўяман. Кодирни елкасидан олади, Қосим ажратди. Сўнг Қосимни елкасидан ушлаб уришмоқчи бўлади.

Косим - Биз сизга ёрми гап гапирганимиз йўқ-ку?

Кодир - Узингизни қўлга олинг, Упангиз ўзингизга керак бўлса, майли бизга бермай қўя қўлинг.

Кассоб - Ҳали юрагинг борми, деб сўрайсанлар, ҳали ўпанг борми деб сўрайсанлар. Мени ким деб ўйлапсизлар. Упка билан юракни кўрсатиб қўяман.

Косим - Ажаҳон ўзингизга керак нарса ни биз олмаймиз. Жигарингиз борми?

Кассоб - Онанган олтига жигар тугиб қўйганлар. Ўн йил тумаш мени тўққанлар. Мендан кейин 5 та ўғил тўққан. Ушга учун кўркамй любойинга чиқамизми дея олам.

Икки талаба бир-бирига қараб елка қисшишди.

Кодир - Яхшиси ҳасил оламиз. Ҳам арзон, ҳам парhezли, ҳам тўйимли.

Косим - Тўри курсдош, гапингда жон бор. Майли, ҳасилингни бериб.

Кассоб - Ҳасилим, қанақа ҳасилим. У дединглар, индамиди, бу дединглар индамиди. Сенларга хозир кўрсатиб қўяман. Одамларга индамасан шу. Боя биттаси келиб думингиз борми, деса бўладими.

Косим (хўрсдан бўлиб) Думингиз бормиди? - деди.

Кассоб - Мен одам боласиман, менда дум нима қилади. Сенда дум бўлганда эди. Менда ҳам дум бўларди, билдингми. (Ғазабни борган сари ошди) Мен ҳам сенларга ўхшаган одам боласи.

Кодир - Узингизни қўлга олинг, ҳамма нарсага жаҳлингиз чиқаверар экан-да. Қалла гўштини еса мия ўткир бўлармиш.

Кассоб - Биратўла гўшт чопадиган болтани олганча мен сенларга қаллам бор-йўқлигини кўрсатиб қўяман. Қаллам бўлмаганда сенларга қайси тилим билан гапирар эдим.

Косим - Майли, майли қаллангиз ўзингизга насиб этсин. Тилингни бериб. Тилда суяк йўқ, Тилдан зўриям йўқ.

Кассоб - Тилимни сенларга бериб, соқов бўлайми. Мен қандай қилиб ўз тилимни сотаман. Сенлар мени душманим. Душманим қилмиги энди менга аниқ бўлди.

Атрофдан, гўшт сотаётган кассоблар келиб уни тинчлантиришди.

Кодир - кассоб - Ука, келганинга икки кун бўлгани йўқ, ҳамма билан урушдинг.

Кассоб - Сизга бирор нима деганми йўқ-ку.

Сирож кассоб - Сен жанжал бошлаб турсанг, биз ишолмаймиш, халақит берайсан.

Кассоб - Сизга ҳам шунча харидорлар келса, билардингиз.

Кодир - кассоб - одамлар билан юракдан гаплашиб, келишиб ишлаш керак.

Кассоб - Нима қилишим керак, бундан ортиқ.

Сирож - кассоб - ўқич керак, ўқич.

Кассоб - Кассобликка-я

Ҳа, ҳамма кассога ўқич керак.

Зулфия ШОДИЕВА.

Узда калити бор...

Иккита ит ишқибози бир-бирларига мақтанишди.

- Менинг итим, - деди биринчиси, - кўчада сайр қилиб бўлган, эшик кўнгиригини босади. Сўнгра эшикни очганидан кейин уйга қиради.

- Меники эса кўнгирик тугмасини босмайди.

- Шу ҳам ит бўлди, - йўқ сен тушунмадинг. Ҳамма гап шундаки, унда эшикнинг калити бор...

Ханданар

Эриниб кетаялман

Харбий хизматга янги қақирилганларни қаторга туллаган, сержант:

- Бугун ҳақиқий дангасалар учун иш бор. Ким хоҳласа, сафдан бир қадам олдинга чиқсин.

Сафда турганларнинг барчаси олдинга бир қадам ташлади. Бир солдат эса ўз ўрнидан қимирламади.

Ханданар

Сен-чи, сўради сержант.

- Э, эриниб кетаялман, - деди солдат.

Кўпроқ пул берсанг...

- Жонимга тегиб кетди, - деди хотини ярим кечада уйга маст қайтган эрига. Ҳар кун шу аҳвол. Ярим тунда келиб, ширин уйкумни бузиб уйғотасиз!

- Кўпроқ пул берсанг, ярим кечада эмас, биратўла эрталаб келардим деди эр.

Ш.ЎҚУБОВ.

Хар тўғрида

Эрамининг 110-чи йилда қадимнинг энг буюқ муҳандиси деб шуҳрат қозонган грек олимни Герон «Автоматлар ҳақида» деган китоб ёзган. Ана шу китобда у сув сотувчи автомат ихтиро қилганини айтиди.

Герон кашф этган қурилма қуйдагича ишланган эди: унинг маҳсуус тешигидан туширилган чақа оғирлиги таъсирдан автомат жўраги очилиб, тагига қўйилган идишга мўлжалли сув тушган.

Бугунги кунда кўчаларга ўрнатилган сув сотадиган автоматлар Герон қурилмаси тамойили асосида ясалган десак хато бўлмайди.

Араб астрономи Абул Қосим 875-нчи йилда юлдузлар ҳаракатини кўрсатувчи осмон гулбози моделини ясаган эди. Бу, афтидан инсон томонидан яратилган биринчи планиетарий, яъни сайёралар ва бошқа самовий jismlарнинг ҳаракатини кўрсатувчи асбоб бўлса керак.

1513 йилга доир географик харита қўлдан бери мутахассислар эътиборини ўзига торттиб келмоқда. Бу ноёб харита турк Пирейс томонидан ишланган эди. У шундай аниқлик билан тўзилган эдики, ҳатто унга Америка ҳам қиритилган эди. Вашингтон, Америка ўшандан 21 йил кейингина Христовор Колумб томонидан очилган.

С.ОДИЛОВА.

Мулоҳаза, таклиф КЎЧАТЛАР ЭКИЛАДИЮ, АММО...

жақда бу кўчатни қандай суғориш кераклигини ҳам ҳисобга олиш керак. Қаламчадан кўрайдиган қўлгина дарахтлар, масалан терак, тол, жийда атиргуллар ва ток новдаларини экишда ҳафтага йўл қўйишлари натижасида улар кўкармай қолади.

Қаламчалар танасининг кўп қисми ташқарида қолиб озгина қисми ерга суқилса салқин баҳор ойларига кўриниб кўзани қувонтирадиган гўзал манзара, ёзининг иссиқ кунлари бошланиши билан қўриқ-кетин сўлиб, кўриқ қолганини кўпал сезмай ҳам қолади.

Мазкур кўчатларни экиш билан сарф қилган ҳаражатлари шу зайил зое кетади.

Қуриб қолган ҳар бир тул кўчатни етиштириш учун уруғ экилиб уларни ундириб олиш, пайванд қилиш ва пайванд мустаҳкамлаштириш учун яна бир-икки йил куттиш, баъзиларни қайта пайванд қилиш, уларни суғориш, озилантириш билан боғлиқ меҳнат сарф бўлганини кўз олдинга келтирсангиз нобуд бўлган кўчатларни уловчи урмасмикин, деган ўй хаёлингиздан ўтади. Шу боис экилган кўчатларимизнинг унинг - ўсиб кетишига ҳам эътиборни қаратмоқчи даркор.

Ўз вақтида экилган ҳар бир тул экиб теракларимиз атроф-муҳит ҳавосини тозаллаб, табиатимизни гўзаллаштириб, қолаверса қимматли қурилиш учун ёғоч вазифини ҳам ўташи ҳеч кимга сир эмас. Шунинг учун кўчат экишдан аввал, қайси дарахтининг қайси ерга экиш кераклигини унинг сояси бошқа экилганга халақит бермаслигини, келадиган вақтида қўчатлар чикқан шохларининг ортиқчаларини қирчиб ташлаш, яъни илдиэ ўзини тиклаб олгунга қадар кўчатдаги ортиқча барглари кўп бўлмаслиги керак.

Иссиқ кунлар бошланиши билан илдининг заифлигини туш вақтида кўчат барглари сўлиб қолаётганидан билса бўлади, бундай вақтда кўчатнинг ортиқча шохларини кесиш, илдиэ бақуваат бўлгунча барглари олиб турилса ҳам бўлади. Суви эса кўчатга жуда яқин қўймаслик керак. жазирема иссиқда сув тўхтагандан сўнг ер қуриб ёрила бошлаганилиги сабабли кўчат томилари узилиб, илдиэга шомол кириб, кўчат албатта нобуд бўлишига олиб келиши мумкин. Шунинг учун кўчатларни узоқроқдан захлатиб суғориш ва нами қочмасдан атрофи юмшатила узок вақтгача суғормаса ҳам бўлади. Айниқса бундай қилиш сув танқис ерларда ва шўр сув билан суғуриладиган ерларда фойдалиди.

Сув мўл бўлганда ҳам кўчатни ҳадеб суғовермасдан уни чанкагандагина суғориш маъқул. Экиш вақтидан кейин кўчатни кўришда кўчатнинг кўчирганидан қўлланлади. Кўчат эккан киши уни биринчи йилда яхши тўтдириб олса, иккинчи йили қийинчиликлар умуман бўлмай ташвишлар қамайиб кетади. Кўчатлар эътиборсиз

батта бундай кўчатлар чикқан шохларининг ортиқчаларини қирчиб ташлаш, яъни илдиэ ўзини тиклаб олгунга қадар кўчатдаги ортиқча барглари кўп бўлмаслиги керак.

Иссиқ кунлар бошланиши билан илдининг заифлигини туш вақтида кўчат барглари сўлиб қолаётганидан билса бўлади, бундай вақтда кўчатнинг ортиқча шохларини кесиш, илдиэ бақуваат бўлгунча барглари олиб турилса ҳам бўлади. Суви эса кўчатга жуда яқин қўймаслик керак. жазирема иссиқда сув тўхтагандан сўнг ер қуриб ёрила бошлаганилиги сабабли кўчат томилари узилиб, илдиэга шомол кириб, кўчат албатта нобуд бўлишига олиб келиши мумкин. Шунинг учун кўчатларни узоқроқдан захлатиб суғориш ва нами қочмасдан атрофи юмшатила узок вақтгача суғормаса ҳам бўлади. Айниқса бундай қилиш сув танқис ерларда ва шўр сув билан суғуриладиган ерларда фойдалиди.

Сув мўл бўлганда ҳам кўчатни ҳадеб суғовермасдан уни чанкагандагина суғориш маъқул. Экиш вақтидан кейин кўчатни кўришда кўчатнинг кўчирганидан қўлланлади. Кўчат эккан киши уни биринчи йилда яхши тўтдириб олса, иккинчи йили қийинчиликлар умуман бўлмай ташвишлар қамайиб кетади. Кўчатлар эътиборсиз

шунчаки экилганда унинг ҳосил бериши жуда кўп йилларда қўчили бундай ўсган дарахт ҳосил ҳам ўзига яраша бўлади.

Шунинг учун кўчатни экиладиган ер танлаиб, қаттагина ўра қазилиб у ерга қўриган чириндилар ёки тулроққа аралаштирилган чириндилар гўнғ ҳеч бўлмаганда қазиб олинган тулроқнинг ўрнига ер юзасидан қора тулроқларни йиғиб ўрани қўйиш керак. Шундай қилинса кўчат тез авж олиб, тез ҳосил

га қиради ва серҳосил бўлади.

Айниқса ёз намроқ ва салқин келган йилларда баъзи дарахтлар ва кўчатларни шира босиб, барглари бўжмайиб хатто улар нобуд бўлишлари ҳам мумкин. Бундай вақтларда олтингургурт чанги ва кул сепилса анча фойдали, лекин мураккаб ҳолларда эса мутахассисга мурожаат қилган яхши.

Ёлгор ТУРЛИБЕКОВ.

«Фил суриб, от ўйнатиб» ШАХМАТ ВА МУСИҚА

XVII асрда яшаб, санъатда улкан асарлар яратган Андро Франсуа Даникан Филдорини музика оламида машҳур бастакор, шахмат оламида эса жаҳон чемпиони, тенги йўқ шахмат назариячиси деб биладилар.

У қадимий музикачилар орасида дунёга келди. Болалигиданоқ Кирил Людовик XV саройининг капелласига қўйиш қилиб бердилар. Замондошларининг ҳикоя қилишларича, қирол ҳар кун Париж капелласига кириб турган, музикачилар, хонандалар зерикиб қолмаслиги учун у ерга бир неча шахмат столлари ҳам қўйилган экан. Еш Филдор сирли шахмат билан дастлаб шу ерда топширган ва тез орада олий даражада уйинчилар қаторига қўшилган. Филдор кейинчалик машҳур композитор бўлиб етишди. У музика тарихида қўлгина комик операларнинг муаллифи. Филдор ҳам шахмат ҳам музиканинг чинакам гроссмейстеридир. 1882 йили Парижда «Опера-комик» театрида сахналаштирилган «Филдорни енгиб чик» операсининг сюжети ҳам шундан олинган эди. Бетховен билан Шопен ҳам шахматни севадилар.

Лев Толстой хатто адабий фаолияти авж олган даврда ҳам шахмат ўйнашга вақт топган. У эллиқ илдан ортиқроқ вақт ичда И.Тургенев, С.Танев, А.Гольденвазтер, И.Репин ва бошқа рус ёзувчилари, рассомлари билан шахматда куч синашган. Одатига кўра, у шахмат учун кўнига уч соат вақт ажратган.

XIX асрнинг 60-70 йил-

лари Толстой учун иходи гулфатда эмас, шахматчи сифатида ҳам Толстойнинг хурматини қозонган эди. Гольденвазтер оиласида шахмат кўнгли очар воялардан бири бўлган. Александр Борисовичнинг кутубхонасини рус шахматчиси Чигорининг «Борис Соломонович Гольденвазтер эсдалик ўрин татади. У хатто учрашувларининг ҳисобини ҳам олиб борган, улар узаро 600 дан кўпроқ марта куч синашган эканлар. Айтиш керакики Алекса-

ндр Борисович музикачи сифатида эмас, шахматчи сифатида ҳам Толстойнинг хурматини қозонган эди. Гольденвазтер оиласида шахмат кўнгли очар воялардан бири бўлган. Александр Борисовичнинг кутубхонасини рус шахматчиси Чигорининг «Борис Соломонович Гольденвазтер эсдалик ўрин татади. У хатто учрашувларининг ҳисобини ҳам олиб борган, улар узаро 600 дан кўпроқ марта куч синашган эканлар. Айтиш керакики Алекса-

ндр Борисович музикачи сифатида эмас, шахматчи сифатида ҳам Толстойнинг хурматини қозонган эди. Гольденвазтер оиласида шахмат кўнгли очар воялардан бири бўлган. Александр Борисовичнинг кутубхонасини рус шахматчиси Чигорининг «Борис Соломонович Гольденвазтер эсдалик ўрин татади. У хатто учрашувларининг ҳисобини ҳам олиб борган, улар узаро 600 дан кўпроқ марта куч синашган эканлар. Айтиш керакики Алекса-

батта шахмат суришарди, музика чалишарди... Гольденвазтернинг кундалигида 1909 йил августда ёзилган шундай сатрлар бор.

«Мен Лев Николаевич хузурга кириб бордим... Бу ерда Софья Андреевна билан Ольга Константиновна ўтиришарди. Халат кийган Лев Николаевич бурчагдаги креслода ўтирар, олдидаги столда шахмат бўлиб, муциогамбитини таҳлил қилар эди. У пьедони олмай, фарзинини «F 6» дан «F 5» га чекинтиради. Уйнаб кўрдик. Ажойиб кураш Лев Николаевичнинг галабаси билан тугади».

М.МУҲИДИНОВ.
(давоми бор).

«ПТС» ФИРМАСИ

Куйидагиларни сотади:

САУНАЛАР УЧУН МАХСУС ДАВОЛАШ ЭЛЕКТР УСКУНАЛАРИ;

КИЧИК НОНВОЙХОНАЛАР (4 хилдаги: 160, 80, 32 ВА 8 буханка нон пишириш қуввати-га эга);

ЭЛЕКТР КАЛОРИФЕРЛАР — ИСИТГИЧЛАР;

ХАМИР ҚОРГИЧЛАР;

ДУДЛАШ ВА ҚУРИТИШ ҚУРИЛМАЛАРИ;

ДИСТИЛЛЯТОРЛАР;

САНОАТ ЭЛЕКТР ПЛИТАЛАРИ.

Мурожаат учун манзил: Тошкент шаҳри С.Раҳимов метро бекати.
Тел: (3712) 79-14-29, 79-38-54.

Этироф ҚАЛБИ ДАРЁ

Автобусда келаётган эдим. Икки йўловчининг элани ва зўр завок билан гаплашаётгани эътиборимни жалб қилди.

- Тилла одам экан бу Ҳақима опа деганлар. Сизни билмадимиз лекин мен чидай олмаيمان. Рухий касаллар билан ишланганинги ўзи бўладими?

- Тўғри айтасиз, дугонажон. Эшитишимча шу ерда ишлаётганларига 40 йилдан ошибди.

- Қирқ йилдан?!...

Аёлларнинг сўзини эшитиб кўнглимни ажиб ҳисуйғу эгаллаб кетди. Улар айтган Ҳақима олани танимаман, улар меннинг устозим бўладилар. Бундан беш йилча илгари Ҳақима Убайдуллаева илк марта учратганим. Ушанда Тошкентдаги 1-шаҳар рухий касалликлар шифохонасига ишга келгандим. Бир маҳал сочлари тўзиган, ёкавайрон ҳолдаги болақайни олиб келишди. Уни бир амаллаб чўмилтириб, топ-тоза кийимлар кийдиридик. Овқат пайтида кўзимга қосани отиб қолди. Эпчиллик қилмаганимда... Шундай жаҳлим чиқдики, асти қўяверасиз. Буни Ҳақима опа кузатиб турган эканлар.

Насиба ҚОСИМОВА, шифокор.

Шифобахи гиёҳлар ҚОРА ЗИРА

Бу ҳақда Абу Али ибн Сино шундай дейди:

... Ичиюса қуришни тўтатди, мейдани қиздириди, овқатни зами қилди ради. Қўни ўткир қилувчи дорилар ва сурталлар тарихига қиради.

Ҳақ тасоботчиликда зира уруғининг қайнатмасдан камқонлиқда меъда органида, дисентерия, сурнақили жидар касалликларига фойдаланилади. Қора зира оша сўти қамлиғида ҳамма касалликда истеъмол қилинади.

Фойдаланиш усули. Қора зира асосида дамлама тайёрлаш учун 1 ош қошқ микросида қора зира олиниб, 200 грамм қайноқ сув билан 30 минут давомида епиб қўйилади. Унинг шарбабидан 1 ош қошқдан кўнгра 3-4 маҳал ичилади. Қора зира асосида иштара очувчи дамлама тайёрлаш учун қуйидаги амалдан фойдаланиш мумкин. Бунинг учун ўрмон усти, иғир илдиэ, ўзбег илдиэлари тенг миқдорда олиниб, яхшилаб эрилади. Аралашмадан 1 ош қошқ олиб, 200 грамм қайноқ сувда, 200 минут дамларди, кейин сузуб, оватлаштиришдан 15 минут аввал бир қошқдан ичилади.

Мўтабар АЗИМОВА тайёрлади.

Кизим сабрили бўл, - деб гап бошладилар.

Бўлмаса бу ерда ишлаш олмайсан. Бу ердаги ҳар бир болани ўз фарзандингдек кўр. Жаҳлинг чикса, ўзингизни қўлга олинг. Ишга келган биринчи кўнларимда сиз тушган ҳолда бўлганиман. Раҳматлик Дуншиқина Александр Андреевна деган шифокор - тарбиячи бўларди. У ҳам бу болаларга онадек қарамасанг ишламай қўявер деб айтганлар.

Шифокор тарбиячи Ҳ.Убайдуллаева касалларга ўта меҳрибон. Шифохона уларнинг иккинчи уйларига айланган. Қалби дарё, меҳри уммон Ҳ.Убайдуллаева рухий касаллар дардига малҳам қўйиш учун ўзининг энг азиз ва ирдоқли оналарини бағишлади. Пайғамбар ёшани қўришгаётган устозим қўлидан қандайдан қанақа беморлар шифо топибди. Уйнаб ёш шифокорларни тарбиялади.

Фурсатдан фойдаланиб меҳрибон ва талабчан устозимга узок умр, сиҳат-саломатлик тилайман.

Насиба ҚОСИМОВА, шифокор.

Бош муҳаррир уринбосари: Чори ЛАТИПОВ

Бош муҳаррир қабулхонаси-56-25-36
Бош муҳаррир уринбосари-56-52-89
Масъул котиб -56-52-78

БЎЛИМЛАР:

Касбаба уюшмалари ва исхосиётлар-56-82-79. Ахборот ва спорт-56-87-63. Миллатият ва маданият-56-82-79. Хатлар, оммавий ишлар ва муҳаббат билан ишлаш-56-85-43. Тижорат ва сўқ-56-85-66.

ЖИВОТ МУҲБИРАРИ:

Жиззакла - 3-83-01. Наманганда - 6-22-10.
Самарқандда - 35-64-24. Фарғонада - 74-58-43.
Урганчда - 6-03-40. Қаршида - 5-33-71.

Газета 1991 йил 21 мартдан чиқа бошлаган. Сотувида эркин нархда. Маълумоти: 700165. Тошкент шаҳри, «Бухоро» (собиқ «Правда Востока») кўчаси, 24-уй. Нاپр кўрсаткичи: 133; 134

Газетага 1994 йил 14 январда Ўзбекистон Давлат Матбуот қўмитаси томонидан 5 рақамли тўхона берилган. ИВМ компьютерида терилган ва санфилланган. Офсет усулида босялади. Бичими А-2. Ҳажми 2 босма табоқ.

«Шўғур» нашриот-матбаа кўнчилиги босмамоҳияти. Қорғона манзилоти: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.

Босишга топшириш вақти - 21.00
Топшириди 21.00